
Őrzi színét az égbolt

Válogatás svájci német költők 1964 után megjelent verseiből

Hans Schumacher

REJTJELEZVE

Minden rejtjelezve.

Mosolyod
az asztallal
átellenben —
rejtjelezve.

A madár
dala
az ablakon át —
rejtjelezve.

A betűk felvonulása
a fehér
messzeségben —
rejtjelezve.

Mindenképpen tudnunk kell:
a szöveg
megértésének kulcsa
elveszett.

Urs Martin Strub

MAGASLAT

Letisztult érzésekkel,
ábrándok nélkül
utazol majd a szélben,
a fellegek zsámolyán.

Idő-rohanás,
a délkör alatt húznak el
veled a siető sasok,
száguldva előre,

hogy a felhők között,
a megfelelő helyen szétzúzódj
és csak a szavak magvában
élj.

Rainer Brambach

KÖLTÉSZET

Csak a költészet és én
tartózkodtunk a parkban.
Ki más mutogatná magát az esti szürkületben
a szilfák alatt,
mint a költészet.
Néztem őt.
A szilfák alatt állt,
nedves lombok között,
egyedül,
megázva.
Bársonykabátot viselt,
valamire komolyan figyelt — nem is tudom.
Fütyül rád, Brambach! Egy dallamot
kutat, egy madárt keres emlékezetében;
vén, fekete madarak, vigyétek magatokkal a költészetet,
hadd repüljön... valóban,
láttam a költészetet,
amint lassan eggyé vált a szilfákkal
a zuhogó esőben.

Christoph Geiser

FAL

most
könyvtár-börtönben
dolgozom
tetszés szerint
az iratok között
kalandos jelentés
a hódításról
az olvasás rabsága
ami dideregtet
ami legyűr
fal

Paul Schorno

SZOCIÁLPOLITIKA

Nehéz
verébbel a kézben
elégedettnek lenni,

mikor amannak
sült galamb repül a szájába,
másvalaki meg figyelmeztet,
hogy verébbel a kézben elégedettnek kell lenni.

A közmondásokban sincs mindig igazság.

Kurt Marti

MEGTANULTAM

megtanultam (a templomban):
ha jól arcon ütnek
másoknak is parancsolnak

megtanultam (közelharc-tanfolyamon):
egy rúgás az ellenfél here tájékán
védhetetlen

értjük?

Hans Leopold Davi

HA

Ha rendreutasítanak
mert a szürkületet figyelted
a hajnalpír helyett

Ha üldöznek
mert bogáncsot említettél
rózsa helyett

Ha letartóztatnak
mert a hollóról írsz
a csalógány helyett

Ha kivégeznek
mert vermet készítettél
emlékmű helyett

Akkor
valami búzlik
Dániában

Werner Lutz

AMIKOR A CSIGÁK JÖNNEK

Vannak napok, amikor nem mozdulnak.
Akkor mosnak
minden egyes lépcsőfokot.
Hallani a folyosó felől,
hogyan ömlik a vízáradat.
Akkor merészkednek elő a csigák.
Megjelennek
a fal fény-erezetein.

Clemens Mettler

NEKÜNK A LEGJOBB

Itt belül,
mi svájciak jól érezzük magunkat.
Valóban, a legkülönb dolgokkal rendelkezünk.
A hatalmas Amerika
irigységgel tekint felénk,

... egyre sűrűbben
száll fel a füst,
mint a kék kilátást
magával vivő köd
az őszi városok felett.

Hansjörg Schneider

A FÜGGŐLEGES SVÁJCI

Belföldi vagyok.
Függőlegesen alszom.

Magdalena Vogel

A VÁROSI PARKBAN

Bájos grófnő
az égbolt,
piros és sárga szalagok
húzódnak a fák meztelen ágaira,
éjjel,
a nap és a hold
védelme nélkül
az utcák fényei
elkékülnek
a hidegtől.

Walter Gross

AUGUSZTUSBAN

A fekete keretes levél
már két hete
a postaládában hever,
az újságok között,
még él barátom, ki egy
olaszországi városkába utazott.
A macskák a muskátlik
között szundikálnak.
Az emberek a bezárt ajtón kopogtatnak,
majd az utcán traccsolnak
virágcsokrokkal és csomagokkal a kezükben.

Csak az olaszok játszadoznak éjjel
az út szegélyén,
mialatt én a söröző kertjében ülök,
megfelelkezve egy föladatomról,
pedig dolgom lenne.

Gerhard Meier
LÁTOM

látom
hogyan
kopnak el
a házak

látom
hogyan
őrzi színét
az égbolt

látom
hogyan
halnak és születnek
az emberek

hogyan
áramlik el
nyaranta
a patak vize

Heinz Weder
ROSSZ ELŐREJELZÉS A JÖVŐ HÉT VÉGÉRE

A borongós síkságon
kutyák falják a fűvet,
rossz előrejelzés
a jövő hét végére.
Barátságos és meleg
az éjszaka,
a szél egyenletes csöndje
a síkság felett.

Seregélyek gyülekeznek.
S más madárrajok
húznak el a ház felett.
Csukd be az ablakot.

Leginkább tömött felhők váltják egymást,
a gyors változás mindig lehetséges.

Azután a szél következik a térképről,
a madarakkal halad,
elősegítve azok röptét.

Zárd be a boltokat is.
A kerti szobrok
most nem lényegesek,
többé semmi sem fordul szembe veled.

Beat Brechbühl

FALU

Ha az egyik meghal,
mindenki tudja.
Halálodban
senki nem akadályoz meg.
Temetésedre sokan,
vagy nem olyan sokan jönnek el,
aszerint, hogy túrt meg a falu.
De mindannyian értesültek halálodról.

Egyesek a kocsit húzó ló
elé vágnak.
Az emberek mögötted
oszlopban menetelnek;
a következők a földet nézik,
hátralról egymással beszélgetnek.

Fáradt kutyaként
a falun füstfelhő halad át.

Sinkovits Péter fordításai

UTÓSZÓ HELYETT

A jelen válogatás nem a teljesség igényével készült; egyszerűen izéltöt próbál adni a mai Svájc német nyelvű költészetéből. Csupán az 1964 és 1972 közötti időszakban született verseket tartalmazza, tehát a legújabb törekvésekkel ismerkedhetünk meg, amelyekről — úgy érzem — meglehetősen keveset tudunk. Ez a kis gyűjtemény (amely a *Gut zum Druck* című antológia alapján készült) így mintegy hézagpótló is.

A svájci német nyelvű költészet része a svájci irodalomnak, ugyanakkor szervesen beépül a német nyelvterület irodalmába. Természetesen elsősorban a kortárs nyugat-németországi költők lírájával hasonlíthatjuk össze. Ha a svájci német nyelvű költészetet összevetjük a mai nyugatnémet lírával (mondjuk az Európa Könyvkiadó által gondozott *A sóragyógású bánat* vagy a Deutscher Taschenbuch Verlag által kiadott *Deutsche Lyrik* című antológiák alapján), azt látjuk, hogy az előbbi, ha talán kissé kevésbé elmélyült és sokszínű, bizonyos vonatkozásaiban frissebb, elevenebb és ötletesebb.

Ami megegyezik: a svájci német költők egy része is a hagyományok tiszteletében alkot, míg egy másik vonal az avantgarde törekvéseket próbálja érvényesíteni. Nem lehet nem észrevenni, hogy több svájci lírikus ugyanazt az utat járja, mint az NSZK-ban Brecht követői, tanítványai (H. M. Enzensberger, V. Törne stb.).

A hagyomány és az avantgarde természetesen olykor egy-egy költő munkásságán belül is jól megfér egymással, ilyen vonatkozásban például érdemes párhuzamot vonni Beat Brechbühl két verse között (*Das Dorf, Die Ballade vom Sporttoto*).

Szokás mondani, hogy a német szellemet a filozófia és a zene iránti vonalom jellemzi. A fordító viszont azt tapasztalja, hogy a svájci német költők versei — áttételességük ellenére — inkább konkrétak, mintsem elvontak. Egy kép vagy egy gondolat pontos, fokról fokra való meghatározásáról van szó. Az itt közölt költők közül talán csak Gerhard Meier alkalmazza egyedül a mozaik-technikát, a többiek az egyenes vonalvezetést követik, azzal, hogy

az utolsó sornak vagy versszaknak nem lezáró, hanem feloldó, feszültségcsökkentő szerepe van.

A fordító számára így a svájci német nyelvű költők verseinek fordítása egyben izgalmas logikai játékot is jelentett. S. P.

JEGYZET AZ ÍRÓKRÓL

- BRAMBACH, Rainer (1917) Korábban kertészként dolgozott, 1959-től csak írással foglalkozik. Költő és prózaíró.
- BRECHBÜHL, Beat (1939) Egy könyvkiadónál dolgozott, ma írásaiból él. Költő és regényíró.
- DAVI, Hans Leopold (1928) Középiskolát végzett, egy könyvkereskedésben dolgozik. Két évet Párizsban töltött. Verseket, aforizmákat, rövid történeteket és esszéket ír.
- GEISER, Christoph (1949) Szociológiai tanulmányokat folytatott. Újságíró. Költő és esszéíró.
- GROSS, Walter (1924) Volontőrként egy egyetemhez tartozó állatkertben dolgozott, majd könyvkötészetből élt, most egy könyvtár alkalmazottja. Költő és prózaíró.
- LUTZ, Werner (1930) Grafikus. Verseket és prózát ír.
- MARTI, Kurt (1921) Vallási tanulmányokat végzett, 1961-től plébános Bernben. Költő, próza- és esszéíró.
- MEIER, Gerhard (1917) Gyári munkás. Költő.
- METTLER, Clemens (1936) Rajztanár, 1961 óta csak írással foglalkozik. Főként regényeket ír.
- SCHNEIDER, Hansjörg (1938) Egyetemi tanulmányai után mint újságíró és színész dolgozik. Verseket és drámákat ír.
- SCHORNO, Paul (1930) Másodtanító, színházi kritikus. Költő és prózaíró.
- SCHUMACHER, Hans (1910) Író és újságíró. Versek és esszék mellett monográfiák írásával is foglalkozik.
- STRUB, Urs Martin (1910) A gimnázium elvégzése után orvosi egyetemre iratkozott. 1947 után egy magán-idegpszichológiai intézet főorvosa. Költő és esszéíró.
- VOGEL, Magdalena (1932) Angol és francia nyelvi tanulmányokat végzett. Költészettel és lírai prózával foglalkozik.
- WEDER, Heinz (1934) Gimnáziumot végzett, jelenleg egy könyvkiadóban dolgozik. Költő, esszé- és prózaíró.